

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. XIII. Divisio divinæ Scentiæ in Practicam, & Speculativam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

existentiam sunt habitura. Unde, ut proxime dixi, Deus ab aeterno habuit scientiam visionis respectu objectorum, quae postea in tempore erant producenda, ac modo illorum habet, quae aliquot abhinc annorum millibus sunt destructa.

XV. Infero tertio; etiam Scientiam conditionatam ex parte objecti nihil à Scientia Simplicis intelligentiae, & visionis differre: quod enim per illam Scientiam videt Deus futurum conditionate, Petrum exempli gratia, si detur tale auxilium, consensurum, videt per Scientiam Simplicis intelligentiae esse possibile, auxilium scilicet, & consensum; ac demum, ubi à parte rei actu existunt, vel absolute sunt ponenda, Deus illa eadem cognoscit per Scientiam visionis. Tota ergo inter has tres Scientias differentia est ex parte modi tendendi.

Idem est etiam objectum Scientia conditionata, quod Simplicis intelligentiae, & visionis.

SECTIO DECIMA-TERTIA.

Divisio Divinae Scientiae in Practicam, & Speculativam.

I. **S**EXTO Divina Scientia dividitur in *Speculativam*, & *Practicam*: in qua partitione assignanda, licet omnes conveniant, ad quae tamen objecta Scientia Dei, ut est practica, ad quae ut Speculativa, extendatur, non parva est inter eos dissensio, quae ut plurimum nascitur ex diversâ notione Speculativae & practicae Scientiae, in Philosophiâ tradi solitâ: cum namque ibi contrarias hac de re assignent regulas, dum quisque in praesenti, traditis illis se principiis adhaeret, sibi que consentit, ab aliis dissentit.

II. Cum itaque Disp. decimâ Logicæ sect. primâ, in eo Scientia practicae conceptum situm esse dixerimus, quod representet objectum operabile à cognoscente; è contra verò scientiam speculativam esse illam, quae objectum representet à cognoscente non operabile, & in hoc consistere, quod communiter dici solet, scientiam practicae ordinari ad opus, speculativam verò non ordinari: conformiter ad hæc principia, de Scientiâ Divinâ in praesenti est procedendum.

III. Primò itaque Scientia Dei, respectu naturæ suae, & perfectionum absolutarum, est Speculativa, ut cum S. Thoma hic, q. 14. a. 16. docent passim Theologi: imò etiam respectu volitionis absolutae: quamvis enim hæc, ratione nostrâ, ad Scientiam in in Deo sequatur, non tamen ab ea oritur instar seu per modum objecti: Scientia enim practica est, non ad quam quocunque modo aliud sequitur, sed ad quam sequitur tanquam objectum representatum, seu per modum ideæ: sicut pictor, imaginem quam facit, prius per scientiam practicae tanquam objectum sibi representat.

IV. Unde, nec in creatis cognitio, ad quam sequitur actus voluntatis, seu amor alicujus objecti, est practica respectu illius volitionis, sed solum respectu objecti, quod actu illo intellectus cognitum, ejus directione fit; volitio autem per cognitionem illam non representatur, sed solum objectum, in quod tendit volitio. Alioqui nullus omnino esset actus intellectus non practicus, ne quidem respectu rei impossibilis, cum nullus sit, ad quem aliquis actus voluntatis sequi non possit.

V. Idem ergo actus voluntatis, amor Dei, exempli gratia, & ab actu practico intellectus procedere potest, & à speculativo: si enim quis ex consideratione perfectionum divinarum, infinitaque ejus

Idem amor ab actum intellectus practico, vel speculativo, procedere potest.

Bonitatis, actum amoris Dei eliciat, actus intellectus unde hic amor oritur, est speculativus, nihil siquidem operabile habet pro objecto. Si verò quis habeat hunc actum intellectus, *Deus est amandus*, & inde procedat amor Dei, actus intellectus, ad quem sequitur ille amor, esto respectu Dei sit speculativus, respectu tamen amoris, quem etiam representat, est practicus; ad illius enim, tanquam objecti cogniti, effectum dirigit. Deinde, volitio Dei absoluta non omnino fit, nec fieri potest, ergo scientia ad quam sequitur, neque esse practica, cum non representet objectum operabile.

Secundò: Scientia quam Pater aeternus habet de Verbo aeterno, licet non sit practica, si per scientiam practicae intelligatur cognitio tendens ad opus aliquod faciendum ab artifice, & consequenter includat causalitatem: si tamen latius sumatur scientia practica, pro cognitione scilicet rei alicujus, quocunque modo producibilis ab operante, ut sonat scientia practicae definitio, potest sine inconveniente & periculo erroris Ariti concedi scientiam illam esse practicae. Nec refert, hæc scientiam verbum considerare ut existens; cum enim, hoc non obstante, sit origine prior verbo, non estur respectu illius non sit practica.

Idem existimo de cognitione, quam Pater & Filius habent de Spiritu Sancto, esse scilicet practicae, cum ad illam sequatur amor, per quem Spiritus Sanctus producitur. Scientia autem Paternitatis est speculativa, cum hæc relatio non sit producibilis.

Nec dicitur de cognitione Filii & Spiritus Sancti obstat, quo minus sit practica, id quod objicit P. Suarez hic lib. 3. de Attrib. cap. 4. num. 5. objectum scilicet scientia practica debere esse liberum, cum tamen productio Filii & Spiritus Sancti sit maximè necessaria: hoc, inquam, non obstat; nam, ut Disp. 10. Log. sect. 4. ostendi, hoc ad rationem scientia practicae nullo modo requiritur, sed quantumcunque necessariò, atque etiam sine errandi periculo, ad illam sequatur objectum; per eam cognitum, si tamen sit operabile à cognoscente, Scientia illud representans est practica.

Scientia rerum possibilium, seu simplicis intelligentiae, est practica, saltem in actu primo; ad hoc enim sufficit quòd ex vi illius possit Deus dirigere illas producendas, unde & vocatur *ars divina*; de Deo enim Sapientiae 7. dicitur, *Omniunum artifex docuit me sapientia*. Quòd autem nolit eam Deus applicare ad opus, non arguit esse speculativam, nisi ad summum secundum quid; quo sensu ait S. Thomas medicinam esse speculativam secundum quid, cum medicus non vult eam uti, & applicare ad opus. Ut autem sit in actu secundo & proxime practica, requiritur volitio applicandi illam ad opus.

Unde & hic, a. 16. scientiam quam habet artifex ædificandi domum, si nolit eam ad ædificationem applicare, vocat S. Thomas speculativam, quantum ad finem, quia scilicet perinde est hic & nunc ad actualem consecutionem finis, ad quem ordinatur, atque si esset purè speculativa; simpliciter tamen est practica, cum essentia scientia practicae in eâ reperitur, quòd scilicet representet objectum operabile à cognoscente.

Contrarium tenet Scotus in Prolog. q. 4. a. 3. cum suis: qui pròinde dicunt, scientiam rerum possibilium, seu simplicis intelligentiae in Deo, nullo modo esse practicae, sed purè speculativam. Ratio eorum est, quòd scientia illa regulare nequeat voluntatem divinam, cum hæc sit sibi regula.

Reipon-

VI. *Scientia Patris, respectu Verbi aeterni, quo sensu sit practica.*

VII. *Cognitio Patris & Filii de Spiritu Sancto, est practica.*

VIII. *Objectum scientiae practicae non debet necessariò esse liberum.*

IX. *Scientia rerum possibilium possibilium est practica.*

X. *Scientia ædificandi, quo sensu vocat S. Thomas speculativam.*

XI. *Contentum alicujus scientiam possibilium esse speculativam.*

Divina potest scientiam Dei regulare ejus voluntatem.

Respondetur tamen, si per regulare intelligat quis, Scientiam simplicis intelligentiae dicere voluntati hoc vel illud esse necessarium faciendum, sicque tollat divinam libertatem, hoc, inquam, sensu scientia haec non regulat Dei voluntatem, utpote quam relinquit liberrimam. Sin vero per regulare, aliud nihil intelligatur, quam objectum aliquod modumque illud faciendi proponere, dici sine incommodo potest, Scientiam simplicis intelligentiae regulare voluntatem divinam, sicque esse practicum: de qua sic habet S. Augustinus lib. 11. de Civit. cap. 21. Nec auctor est excellentior, nec ars efficacior Verbo Dei. Imò ipsa sacra Scriptura, ut supra vidimus, divinam Scientiam non semel vocat *Artem*. Primus autem regulandi modus ad Scientiam practicum nullo modo est necessarius.

Verbum Dei ars excellentissima.

XII. Scientia impossibile est speculativa.

Quaeres utrum Scientia quam Deus habet de impossibilibus, sit speculativa, an practica. Respondetur, esse speculativam, cum objecta haec non sint producibilia. Qui tamen dicunt, posse Deum Ens rationis fabricari, non refugient concedere, Scientiam impossibilem esse aliquo modo practicum.

XIII. An cognitio negationum practica sit, an speculativa.

Quaeres secundò, quid de cognitione Dei respectu negationum & privationum dicendum sit, utrum nimirum speculativa dicenda sit, an practica. Respondetur, negationes esse in duplici differentia, rerum scilicet possibilem, & impossibilem, nempe Chimeræ, hircocerui &c. Harum itaque secundi generis negationum scientia est speculativa: aliarum verò cognitio dici potest practica, quatenus nimirum indirectè à Deo poni possunt, res scilicet, quarum sunt negationes destruendo, re enim destructa, confurgit illius negatio, cum alterum ex contradictoriis necessariò debeat existere.

XIV. Cognitio Dei, respectu peccati, dici potest practica.

Quaeres tertio: Utrum cognitio peccati sit Deo practica, an speculativa. Resp. cum S. Thomà hie, q. 14. a. 16. Corp. dici posse practicum, in quantum scilicet ad illud permittivè concurrat.

SECTIO DECIMA-QUARTA.

Quenam in Deo Scientia sit causa rerum.

I. Certum est, aliquam Dei scientiam esse causam rerum.

INDUBITATUM est inter Theologos, aliquam Dei scientiam esse causam rerum; voluntas quippe Divina earum productionem decernit, voluntas autem aliquam necessariò praequirat scientiam, cum ferri nequeat in incognitum. Praesens itaque difficultas est, quamam scientia in Deo sit causa rerum, seu ejus voluntatem ad illarum effectum dirigat. Controversia autem inter duas potissimum scientias versatur, *Simplicis intelligentiae*, quæ res possibilem, & *Visionis*, quæ futuras, seu pro aliqua differentia temporis existentes representat: de quibus fusè supra, sect. 11. & duodecimà dictum est.

II. Prima sententia ait, Scientiam Visionis esse causam rerum.

Prima ergo hac in re sententia est Thomistarum dicentium, scientiam visionis esse causam rerum. Afferunt itaque res ideo esse futuras, quia Deus illas novit esse futuras; è contra verò hanc propositionem aiunt esse falsam: *Ideo novit Deus esse futuras, quia sunt futurae.* ita Alvarez Disp. 16. & alii.

III. Mens S. Thomae circa scientiam rerum productivam.

Citari etiam solet S. Thomas 1. p. q. 14. a. 8. Corp. sed is aperte loquitur non de scientia visionis, sed simplicis intelligentiae, ut constat exemplo artificis, quò ad hoc declarandum ibidem utitur Sanctus Doctor: ait enim, *Scientiam Dei ita se habere ad res creatas, sicut se habet scientia artificis ad artificiatas: scientia autem quæ artifex ad rem aliquam arti-*

ficiam faciendam dirigitur, non est cognitio intuitiva rei illius, & scientia visionis, quæ nimirum rem videat factam, sed abstractiva, & quæ eam proponat faciendam.

Secunda itaque sententia multò communior & verior affirmat, non scientiam visionis, sed simplicis intelligentiae, esse illam per quam Deus ad creaturarum productionem dirigitur, sicque esse causam rerum: ita nostri communiter, Molina hic, Disp. 17. Suarez hic, lib. 3. de Attrib. cap. 4. num. 12. 13. 14. & 15. & in 2. Proleg. cap. 10. & alibi. Vasquez 1. p. Disp. 78. cap. 6. Arual hic, q. 8. Tannetius 1. p. Dip. 2. q. 8. dub. 10. num. 6. P. Arriaga hic, d. 18. sect. 1. num. 15. P. Etice 1. p. d. 10. sect. 1. ubi hanc sententiam acerrimè defendit, & viginti pro eà auctores citat.

IV. Secunda sententia causam rerum statuit simplicem intelligentiam.

Ratio est primò: Scientia enim visionis supponit rem futuram, seu pro aliqua temporis differentia existentem, adeoque non potest illam causare, cum omnis causa antecedere debeat effectum: sicut, ut dixi num. 3. visio qua pictor intuetur imaginem factam, esse nequit imaginis illius causa, nec pictorem ad illius delineationem dirigere.

V. Scientia Visionis supponit rem futuram, ergo nequit eam causare.

Ratio est secundò, & præcipue: scientia namque simplicis intelligentiae sufficienter, per modum artis, & practice rem proponit, ita ut vi illius possit virtus operativa Dei illam ad extra producere; ad hoc etenim sufficit, quòd entitas possibilem, seu practicata illius intrinseca represententur; nec enim res, ut producatur, videri debet ut facta, sed ut factibilis; ergo superflua ad hoc munus est scientia visionis.

VI. Ostenditur, scientiam simplicis intelligentiae esse causam rerum.

Tertio idem probatur: si enim scientia visionis foret causa actuum nostrorum, tolleretur libertas, propterea siquidem de facto dicimus stare scientiam Dei cum libertate, quia est quid consequens operationem liberam, jam pro sua differentia temporis factam. Si autem ponatur antecedere (sicut poni necesse est, si sit causa rerum) tollet libertatem, cum habeat necessariam connexionem cum effectum; quicquid autem absolute antecedit tanquam causa, inferens infallibiliter effectum, non potest stare cum libertate, seu indifferentia ad utranque partem contradictionis.

VII. Si scientia Visionis esse causa rerum, tolleretur libertas.

Hinc Sancti Patres passim affirmant, eorum quæ à nobis proficiuntur, prænotionem Dei (per quam intelligunt scientiam visionis, seu quæ Deus prævidet futura) non esse causam, sed potius è contra; nec ideo nos hæc facere quia Deus prænotavit nos ea facturos, sed ideo Deum hæc prænotare, quia facturi sumus. Unde S. Justinus Martyr, libro *Questionum à Gent. propositarum*, q. 58. sic habet: *Nec causa est ejus, quod futurum est, prænotio; sed quod futurum est, causa prænotionis.* Neque enim prænotionem sequitur quod futurum est, sed quod futurum est, prænotio. Hæc ille. Similia habet S. Hieronymus in *Ezechie*: cap. 2. Ubi super illa verba, *Et dices ad eos: sic scribit: Non quia ille ventura cognoscit, necesse est nos facere, quod ille præscivit; sed quod nos propria voluntate sumus facturi, ille novit futurum, quasi Deus.* Idem docet S. Joannes Damascenus; S. Chrysostomus, Beda, & alii: Plura in hanc rem infra Disp. 24. sect. decimà.

VIII. Docent Patres, scientiam Visionis non esse causam rerum.

Unde quando aliqui ex sanctis Patribus, ut S. Augustinus Tom. 3. lib. 15. de Trin. cap. 13. & S. Gregorius lib. 20. Moral. cap. 24. dicunt res ideo esse quia Deus eas novit, non è contra, intelligentiæ sunt de scientia simplicis intelligentiae, sine qua nihil omnino ad extra producit Deus, nec producere potest, cum non operetur cæcò modo, sed directus à scientiâ

IX. Patres alii loquuntur de scientiâ simplicis intelligentiæ.

Dum